

MINISTER

Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Elżbieta Rafalska

DAE.I.0700.3.2019.EI

03980200159225
RPW/8188/2019 P
2019-03-22

Warszawa, dnia 14.03.2019r.

Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

W odpowiedzi na oświadczenie Pana senatora Antoniego Szymańskiego z dnia 14 lutego 2019 r., w sprawie działań podejmowanych na rzecz wzmocnienia związków małżeńskich w Polsce, poniżej przedstawiam odpowiedzi na zadane pytanie.

W 2017 r. zawarto niemal 193 tys. nowych związków małżeńskich, z których 80% stanowiły małżeństwa pierwsze (panien z kawalerami), zaś 62% stanowiły małżeństwa wyznaniowe. Współczynnik małżeństw od ponad 20 lat (roku 1995) oscyluje wokół wartości 5-5,5 małżeństw na tysiąc ludności, znaczniejsze odchylenia zaobserwowano jedynie w latach 2007-2009 (wzrost do poziomu 5,9-6,8) oraz w latach 2013-2015 (spadek do poziomu 4,7-4,9).

Od kilkunastu lat notuje się przeciętnie około 65 tys. rozwodów rocznie¹. W 2017 r. rozwiodło się 65,3 tys. par małżeńskich, a w stosunku do kolejnych 1,6 tys. małżeństw orzeczono separację. Współczynnik rozwodów w 2017 r. wyniósł 1,7 na 1000 ludności. Współczynnik nie zmienia się zasadniczo od kilkunastu lat.

Należy zwrócić uwagę, że współczynnik małżeństw w Polsce jest wyższy niż średnia dla krajów Unii Europejskiej, która oscyluje wokół 4, a współczynnik rozwodów niższy od średniej unijnej, która wynosi 1,9-2.

Jednym z głównych kierunków działań rządu jest aktywna polityka wspierania rodzin. Realizowane jest szereg działań zarówno wspierających finansowo rodziny, jak i ułatwiających godzenie ról rodzinnych i zawodowych.

¹ GUS, *Małżeństwa i dzietność w Polsce*, Warszawa, 2016.

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Celem wsparcia o charakterze finansowym jest zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa ekonomicznego, a także stworzenie zachęt do podejmowania decyzji o dziecku.

Najważniejszym instrumentem wsparcia finansowego jest *Program Rodzina 500+*. Dzięki *Programowi* spada ubóstwo wśród dzieci: skrajne ubóstwo spadło wśród osób w wieku 0-17 lat z 9% w 2015 r. do 4,7% w 2017 r. Poprawia się jakość życia polskich rodzin. Rodzice mogą zapewnić dzieciom lepsze warunki rozwoju. Wsparciem z rządowego programu „Rodzina 500 plus” w grudniu 2018² r. objęto ponad 3,5 mln dzieci do 18 lat. Oznacza to, że od początku tego roku do ponad 2,3 mln rodzin trafiło ponad 17,3 mld zł. W całej Polsce programem „Rodzina 500 plus” jest objętych 51,3 % wszystkich dzieci do 18 lat. Przeciętne wsparcie dla rodziny uczestniczącej w *Programie* wyniosło w 2018 r. 9320 zł.

Nowym projektem rządu w zakresie wsparcia finansowego rodzin jest *Program Dobry start*, który przewiduje przyznanie jednorazowego świadczenia w wysokości 300 zł na uczące się dziecko i ma wspomóc rodziny w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. W 2018 r. przyznano 4,4 mln świadczeń *Dobry start*, wydatkowano na ten cel 1,3 mld zł.

Niezbędnym warunkiem umożliwiającym łączenie pracy z obowiązkami rodzinnymi jest dostępność do instytucji opieki nad dziećmi. Narzędziami mającymi stymulować rozwój instytucji opieki dla małych dzieci jest *Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z 2011 r.*, której nowelizacja z 2017 r. dodatkowo ułatwiła prowadzenie różnych form opieki nad dziećmi oraz *Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 MALUCH Plus*, zapewniający finansowe wsparcie dla organizatorów opieki dla dzieci. Dzięki tym dwóm instrumentom liczba wszystkich instytucji opieki (w tym żłobków, klubów dziecięcych, dziennych opiekunów) wzrosła w latach 2011-2017 niemal dziewięciokrotnie (z 571 do 5,1 tys.), zaś miejsc opieki w tych instytucjach 4,5-krotnie (z 32 tys. do 145,9 tys.). Odsetek dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką instytucjonalną wzrósł w tym okresie z 4,4% do 19,8%. W latach 2015-2018 liczba instytucji opieki wzrosła o 2133 (z 2 990 do 5123), liczba miejsc opieki o 62 tys. (z 83,9 tys. do 145,9 tys.), zaś odsetek dzieci objętych opieką żłobkową o 60%, z 12,4% do 19,8%.

Dla polskich rodziców równie ważne są roczne urlopy rodzicielskie. Od 2013 r. rodzice mogą korzystać z rocznych urlopów związanych z urodzeniem dziecka. Z analiz danych ZUS wynika, że z zasiłków macierzyńskich korzysta³ około 75-80% rodziców posiadających dziecko poniżej roku. Większość rodziców korzysta z urlopu w pełnym wymiarze, tj. 52 tygodni. Od 2016 r. wprowadzone zostało wsparcie w postaci świadczenia rodzicielskiego w wysokości 1 tys. zł., wypłacanego rodzicom, którzy nie mają uprawnień do zasiłku

² Najnowsze dane o programie „Rodzina 500 plus” dostępne są za grudzień 2018 r.

³ Korzystanie z zasiłku nie jest jednoznaczne z przebywaniem na urlopie, ponieważ do zasiłku uprawnione są wszystkie osoby opłacające ubezpieczenie chorobowe, a więc nie tylko pracownicy, ale także osoby zatrudnione na umowę-zlecenie czy prowadzące działalność gospodarczą.

niepodlega

POLSKA
BIURO OCENY
NIEPODLEGŁOŚCI

macierzyńskiego. Analizy dla 2018 r. wskazują, że przeciętna miesięczna liczba rodziców korzystających ze świadczeń rodzicielskich wynosi 92 tys. osób i w przybliżeniu odpowiada liczbie rodziców, którzy wychowują dziecko poniżej 1 r.ż. lecz nie korzystają z zasiłków macierzyńskich.

Prorodzinny charakter mają również działania w obszarze rynku pracy, mające na celu stabilizację zatrudnienia i poprawę jego warunków, ponieważ poziom dochodów i stabilność zatrudnienia stanowi jedną z determinant podejmowania decyzji o rodzicielstwie. Należy wśród nich wymienić wprowadzenie obowiązku odprowadzania składek na od umów zleceń do poziomu minimalnego wynagrodzenia oraz obowiązku potwierdzania pracownikowi na piśmie podstawowych ustaleń związanych z zawarciem umowy o pracę przed dopuszczeniem go do pracy. Prorodzinny wymiar ma również systematyczne podwyższanie minimalnego wynagrodzenia: od 2019 roku minimalne wynagrodzenie wynosi 2 250 zł brutto zaś minimalna stawka godzinowa – 14,70 zł brutto, a także wprowadzenie zakazu handlu w niedzielę, który ma umożliwić rodzinom wspólny wypoczynek.

Resort kładzie również nacisk na to, aby wprowadzane rozwiązania prawne w obszarze rodziny i polityki społecznej nie stwarzały zachęt do fikcyjnego kończenia związków małżeńskich w celu uzyskania świadczeń społecznych. Przykładem takiego działania są zmiany wprowadzone w Programie Rodzina 500+ w wyniku przeglądu systemu świadczeń na rzecz rodziny przeprowadzonego w rok po wprowadzeniu świadczenia wychowawczego. Na wzór rozwiązania funkcjonującego w ustawie o świadczeniach rodzinnych przy ustalaniu prawa do zasiłku rodzinnego, doprecyzowano przepisy regulujące przyznawanie świadczenia wychowawczego osobom deklarującym samotne wychowywanie dziecka. W przypadku osób samotnie wychowujących dzieci wprowadzono wymóg ustalenia alimentów na rzecz dziecka od drugiego rodzica, chyba że z przyczyn obiektywnych jest to niemożliwe, gdyż np. drugi z rodziców dziecka nie żyje lub ojciec dziecka jest nieznan. Rozwiązanie to wprowadzono w celu wyeliminowania sygnalizowanego przez gminy zjawiska deklarowania samotnego wychowywania jedynie w celu uzyskania świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko bez wliczania dochodu drugiego z rodziców dziecka.

Wszystkie działania opisane powyżej mają na celu wzmocnienie rodziny, otoczenie jej opieką oraz wsparcie w przezwyciężaniu kryzysów i trudności.

Z powrotem

Elżbieta Rafalska
Elżbieta Rafalska

niepodlega

POLSKA
STULECIE ODZYWKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI